

Tijdelijke regeling Alleenverdieners problematiek

Handreiking Fase II

Implementatieteam Alleenverdieners

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

Den Haag, 2 februari 2026

Versie 3.1

Versie	Datum	Opmerkingen / Aanpassingen
Versie 1.0	Maart 2025	Introductie handreiking fase II alleenverdienersproblematiek
Versie 2.0	Mei 2025	Toevoeging proces zelfmelders (H5) en update
Versie 3.0	Mei 2025	Aanvulling toelichting decentralisatie uitkering – toevoeging toolkit communicatie (inclusief formats voor diverse beschikkingen) en begeleiding bij uitvoering onderzoek zelfmelder.
Versie 3.1	Februari 2026	Toevoeging tegemoetkoming 2026

Inhoudsopgave

1.	<i>Inleiding</i>	3
2.	<i>Achtergrond alleenverdienersproblematiek</i>	4
2.1.	Voorgeschiedenis alleenverdienersproblematiek	4
2.2.	Gevolgen ongelijke afbouw algemene heffingskorting (AHK)	5
2.3.	Tijdelijke oplossing in twee fasen	6
3.	<i>Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek (Wtrap)</i>	8
3.1.	Reikwijdte van de regeling	8
3.2.	De tijdelijke regeling kent een gebonden bevoegdheid.	8
3.3.	Vaste tegemoetkoming, geen terugvordering.....	8
3.4.	Beschikking	8
3.5.	Beleidsregels	9
4.	<i>Ambtshalve toekennen vaste tegemoetkoming</i>	12
4.1.	Ambtshalve toekenning op basis van lijst Belastingdienst	12
4.2.	Ambtshalve toekennen aan inwoners bekend uit fase I, die niet op de lijst van de Belastingdienst staan	13
5.	<i>Vermoeden van recht, zelfmelders en overige huishoudens</i>	15
5.1.	Vermoeden van recht	15
5.2.	Zelfmelders.....	16
5.3.	Vaststellen of sprake is van een alleenverdiener	18
5.4.	Tekort berekenen.....	19
6.	<i>Overige aandachtspunten voor de uitvoering</i>	23
6.1.	Uitbetalen ineens of in termijnen	23
6.2.	Bijzondere bijstand als de vaste tegemoetkoming niet toereikend is.....	23
6.3.	Proces bij verhuizen	23
6.4.	Voorkomen verlies recht op kwijtschelding lokale belastingen	24
7.	<i>Bekostiging, verantwoording en eindheffing</i>	25
7.1.	Bekostiging vanuit het rijk.....	25
7.2.	Geen verantwoording nodig	25
7.3.	Eindheffing	26
8.	<i>Toolkit communicatie</i>	27
	<i>Bijlagen</i>	28
	<i>Bijlage 1: Begrippenlijst</i>	29
	<i>Bijlage 2: Proces in beeld</i>	30
	<i>Bijlage 3: Begeleiding bij uitvoeren onderzoek zelfmelder</i>	31
	<i>Bijlage 4: Voorbeelden uit de praktijk</i>	36

1. Inleiding

Een groep huishoudens, enkel partners, ontvangt door een ongelukkige samenloop van wet- en regelgeving te weinig toeslagen. Het besteedbaar inkomen komt hierdoor onder het niveau voor (echt)paren met een volledige bijstandsuitkering en daarmee onder het bestaansminimum. Gemeenten ondersteunen deze huishoudens tot er in 2028 een definitieve oplossing via een fiscale regeling komt.

Vanaf 1 januari 2025 geldt fase II voor deze ondersteuning: de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek (Wtrap). Hiermee is een wettelijke grondslag ontstaan om aan huishoudens in de alleenverdienersproblematiek ambtshalve en op aanvraag een vaste tegemoetkoming toe te kennen.

Doel en scope van de handreiking

Deze handreiking richt zich op de implementatie en uitvoering van fase II: de vaste tegemoetkoming voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Er wordt ingegaan op de achtergrond van de alleenverdienersproblematiek en de verschillende processen voor toekenning van de vaste tegemoetkoming. Voor de beleidsmatige afwegingen heeft de VNG, in samenwerking met gemeenten, een [format voor beleidsregels](#) opgesteld dat onderdeel uitmaakt van deze handreiking.

De inhoud van deze handreiking is met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid afgestemd. De VNG adviseert gemeenten om de richtlijnen uit de handreiking te volgen en zo de tijdelijke regeling op een eenvoudige, uniforme en juridisch houdbare wijze uit te voeren.

Wettelijk kader

De grondslag voor de verstrekking van de vaste tegemoetkoming is vastgelegd in de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek, [artikel 78gg Participatiewet](#) en is in werking getreden op 1 januari 2025. De hoogte van de vaste tegemoetkoming wordt jaarlijks door de minister vastgesteld en is onderdeel van de [Regeling Participatiewet, IOAW en IOAZ](#).

Ondersteuning vanuit de VNG

De VNG biedt gemeenten ondersteuning bij de uitvoering van de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek (Fase II). Deze handreiking maakt deel uit van deze ondersteuning en is een levend document. Aan de hand van ontwikkelingen, vragen en ervaringen van gemeenten wordt de handreiking regelmatig geactualiseerd. De VNG informeert gemeenten via de [periodieke nieuwsbrief](#) Alleenverdieners over actuele ontwikkelingen en uitvoeringsinformatie.

Persoonlijk contact? Medewerkers van het ondersteuningsteam alleenverdienersproblematiek zijn bereikbaar voor vragen en opmerkingen via alleenverdieners@vng.nl.

2. Achtergrond alleenverdienersproblematiek

De alleenverdienersproblematiek is een situatie waarbij een (echt)paar door een samenloop van wet- en regelgeving te weinig toeslagen ontvangt en daarmee onbedoeld op een besteedbaar inkomen onder het bestaansminimum uitkomt. Het ontstaan en de achtergronden van dit probleem worden in dit hoofdstuk toegelicht. Hiernaast wordt ingegaan op de tijdelijke oplossingen die gemeenten bieden tot 2028.

2.1. Voorgeschiedenis alleenverdienersproblematiek

De alleenverdienersproblematiek is in 2009 ontstaan bij het afbouwen van de uitbetaalbaarheid van de algemene heffingskorting (AHK) aan de minstverdienende partner (ook wel de overdraagbaarheid van de AHK genoemd). Een samenloop van fiscaliteit, sociale zekerheid en toeslagen pakt voor deze groep alleenverdieners nadelig uit, waardoor zij toeslagen mislopen. Als gevolg hiervan zijn er huishoudens met een WW-, arbeidsongeschiktheids-, Wajong- of ziektewetuitkering die netto minder overhouden dan de bijstandsnorm voor (echt)paren en de (maximale) toeslagen die op hun situatie van toepassing zijn. Deze huishoudens leven dan onder het bestaansminimum.

Nadat de Nationale ombudsman eind 2016¹ de problematiek aankaartte, hebben opeenvolgende kabinetten in 2017², 2020³ en 2021^{4,5} voor deze complexe problematiek oplossingsrichtingen in beeld gebracht zonder een werkbare oplossing te vinden.

Op 27 september 2022 oordeelde de Centrale Raad van Beroep (CRvB), na een beroepszaak van een echtpaar, dat de gemeente het echtpaar met terugwerkende kracht compensatie moest geven via de algemene bijstand voor het niet ontvangen van de maximale toeslagen als gevolg van de alleenverdienersproblematiek. De [uitspraak](#) was belastend voor gemeenten, omdat zij hierdoor verantwoordelijk werden voor een probleem dat op rijksniveau was ontstaan en bovendien veel uitvoeringstijd vroeg en soms nog vraagt om het tekort van te ontvangen toeslagen exact vast te stellen en uit te keren. Ook is de algemene bijstand geen passende oplossing om het tekort aan ontvangen toeslagen aan te vullen. Deze leidt tot een hoger bruto-inkomen, wat weer leidt tot een verminderd recht op toeslagen.

Naar aanleiding van deze uitspraak is gezocht naar een goede oplossing voor de alleenverdienersproblematiek. De oplossing is op Prinsjesdag 2023 aangekondigd en ziet er als volgt uit:

- **Fase II:** voor de jaren 2025, 2026 en 2027 wordt gewerkt met een tijdelijke regeling. Deze tijdelijke regeling is verankerd in de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek (Wtrap). De Wtrap trad op 1 januari 2025 in werking.
- **Fase III:** vanaf 2028 wordt het probleem opgelost via de fiscaliteit (inkomstenbelasting).

¹ Brief Nationale Ombudsman van 19 december 2016 aan de staatssecretaris SZW, kenmerk 201630963, zie [Brief aan staatssecretaris Sociale Zaken en Werkgelegenheid \(19 december 2016\).pdf](#)

² [Reactie staatssecretaris SZW van 4 april 2017 op brief Nationale Ombudsman. 2018Z14684](#)

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, Aangangsel van de handelingen 2819, [Kamervragen \(Aangangsel\) 2019-2020, nr. 2819 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

⁴ Kamerstukken II, 2020-2021, 31066 nr. 898, zie [Kamerstuk 31066, nr. 898 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

⁵ Kamerstukken II, 2021-2022, 31066 nr. 927, zie [Kamerstuk 31066, nr. 927 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

In het voorjaar van 2023 is in afwachting van een oplossing een tijdelijke handelingsperspectief gegeven. Dit perspectief gold voor 2023 en 2024 en duiden we als fase I.

- **Fase I:** voor 2023 en 2024 werd gewerkt met een tegemoetkoming op basis van de bijzondere bijstand, hiervoor is een [handelingsperspectief](#) beschikbaar.

Het rijk heeft geen uitspraak gedaan over de jaren voorafgaand aan 2023, noch gemeenten financiering verstrekt voor het uitkeren van compensatie over deze eerdere jaren.

2.2. Gevolgen ongelijke afbouw algemene heffingskorting (AHK)

Door toepassing van een heffingskorting (AHK) hoeft een belastingplichtige minder belasting te betalen. Tot en met 2008 werd de AHK van de minstverdienende partner uitgekeerd als de meestverdienende partner genoeg belasting betaalde. Deze 'overdraagbaarheid' is in de periode 2009 tot 2023 afgebouwd om de arbeidsparticipatie van de minstverdienende partner te bevorderen. Vanaf 2023 kunnen eenverdienershuishoudens met een minstverdienende partner die geboren is na 1962 helemaal geen gebruik meer maken van de overdraagbare AHK.

In de bijstand is er geen mogelijkheid tot overdraagbaarheid van deze heffingskorting, want er wordt uitgegaan van een netto norm. Bij de berekening van de netto bijstandsnorm wordt deze wel gesimuleerd door meer dan één keer de AHK toe te passen⁶. Hierdoor heeft het (echt)paar met alleen bijstand een hoger netto-inkomen (volledige bijstand met maximale toeslagen) dan een (echt)paar met hetzelfde (of een hoger) bruto-inkomen dat tot de doelgroep van de alleenverdienersproblematiek behoort.

Het (echt)paar dat behoort tot de doelgroep van de alleenverdienersproblematiek betaalt over hetzelfde bruto-inkomen namelijk meer belasting (want minder AHK). Om op hetzelfde netto-inkomen uit te komen als een (echt)paar in de bijstand is dus een hoger bruto-inkomen nodig. Met een hoger bruto-inkomen komt een deel van de alleenverdiener huishoudens al in de afbouwfase van de toeslagen terecht met als resultaat minder recht op toeslagen. Het totale besteedbare inkomen van deze huishoudens inclusief toeslagen komt daarmee onder het bestaansminimum (bijstandsnorm met maximale toeslagen).

Wanneer het (echt)paar naast het inkomen uit een loongerelateerde uitkering aanvullende bijstand ontvangt wordt voor de minstverdienende partner voor dat deel wel de AHK fictief toegepast, waardoor het netto-nadeel minder is.

Deze situatie doet zich vrijwel niet voor bij werkende eenverdiener huishoudens. Zij ontvangen naast de AHK ook arbeidskorting. De arbeidskorting loopt bij lagere inkomens snel op. Hierdoor wordt het gemis van AHK ten opzichte van een vergelijkbaar bijstandspaar gecompenseerd.

⁶ Op dit moment wordt 1,575 maal de AHK toegepast. Dit wordt afgebouwd naar 1 maal de AHK per 2039.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

2.3. Tijdelijke oplossing in twee fasen

Totdat in 2028 de ongelijkheid fiscaal wordt opgelost zijn er twee fasen ingericht voor het aanvullen van het gemis aan toeslagen aan alleenverdienerhuishoudens via de gemeenten.

Fase I: Handelingsperspectief (2023-2024)

Voor de jaren 2023 en 2024 zijn gemeenten gevraagd om aan alleenverdienerhuishoudens ondersteuning te bieden via de bijzondere bijstand en deze groep huishoudens hiervoor proactief te benaderen (motie Warmerdam c.s.). Gemeenten hebben daarvoor een stap naar voren gezet. Het rijk heeft gemeenten 'handelingsperspectief' geboden door alleenverdiener huishoudens een aanvulling op het inkomen te geven via de bijzondere bijstand. De netto-uitkering via de bijzondere bijstand leidt namelijk niet tot een hoger bruto-inkomen (zoals het geval zou zijn geweest bij een uitkering via de algemene bijstand), wat weer zou leiden tot minder recht op toeslagen.

Dit is enkel het geval als de bijzondere bijstand onbelast kan worden verstrekt. De vereiste hiervoor is dat de bijzondere bijstand gekoppeld wordt aan (bijzondere en noodzakelijke) kosten. Hierdoor moest een exacte berekening gemaakt worden van het tekort van de oorzaak van de alleenverdienersproblematiek voor iedereen die op de lijst van de Belastingdienst van juli 2024 stond, zichzelf had gemeld of in de eigen gemeentelijke bijstandsadministratie bekend was. De berekening van het exacte bedrag is een omslachtig proces dat veel vraagt van zowel inwoners als uitvoerders bij gemeenten. Gemeenten ontvangen voor deze fase budget via de decentralisatie-uitkering Alleenverdienersproblematiek 2023-2024 via het gemeentefonds. Het

handelingsperspectief is van tijdelijke aard (alleen voor de kalenderjaren 2023 en 2024), omdat de bijzondere bijstand niet bedoeld is voor dit type uitkering.

Fase II: Tijdelijke regeling (2025, 2026, 2027)

Het opstellen van passende wetgeving voor de tijdelijke regeling kostte tijd. De regeling zorgt voor vereenvoudiging van de afhandeling en vermindering van de uitvoeringslasten voor gemeenten. Het huishouden waarvan de alleenverdienende partner op de lijst van de Belastingdienst staat, ontvangt ambtshalve de vaste tegemoetkoming (€ 1.000,- voor 2025 / €1.100,- voor 2026). Voor dit huishouden hoeft de gemeente dus niet meer het recht en de hoogte van de tegemoetkoming vast te stellen.

In sommige gevallen kunnen gemeenten ervoor kiezen om huishoudens die al bekend zijn bij de gemeente maar niet voor het betreffende jaar op de lijst van de Belastingdienst staan ook de tegemoetkoming ambtshalve toe te kennen. De regeling biedt hier ruimte voor, maar gemeenten moeten op basis van de beschikbare gegevens kunnen vaststellen dat het huishouden alleenverdiener is. Overige huishoudens mogen een aanvraag indienen. De gemeente beoordeelt vervolgens of zij tot de doelgroep van de tijdelijke regeling behoren en recht hebben op de vaste tegemoetkoming voor het jaar waarin zij de aanvraag doen.

Omdat het om een vaste tegemoetkoming gaat, die voor iedereen gelijk is, is een volledige berekening van het ontbrekende toeslagen niet meer nodig. Het Rijk betaalt de kosten voor de uitvoering van de wettelijke regeling en de kosten van de vaste tegemoetkoming via een decentralisatie-uitkering (DU). De hoogte van de DU berekent het Rijk jaarlijks.

Schematisch zien de overeenkomsten en verschillen van fase I en fase II er als volgt uit:

	HANDELINGSPERSPECTIEF FASE 1: 2023 - 2024	TIJDELIJKE REGELING IN P-WET FASE 2: 2025 - 2026 - 2027
 GRONDSLAG	<ul style="list-style-type: none"> ☐ BESTAANDE WETGEVING PARTICIPATIEWET ☐ INDIVIDUELE BIJZONDERE BIJSTAND ☐ GEEN VERPLICHTE UITVOERING HANDELINGSPERSPECTIEF 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ WET TIJDELIJKE REGELING ALLEENVERDIENERS PROBLEMATIEK ☐ GEEN BIJSTAND (78GG P-WET) ☐ VERPLICHTE UITVOERING REGELING
 RECHT & HOOGTE	<ul style="list-style-type: none"> ☐ BEREKENING: RECHT & HOOGTE ☐ HOOGTE: EXACT & HANDMATIG 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ BEREKENING: RECHT ☐ HOOGTE: VASTE TEGEMOETKOMING
 AANVRAAG / BEORDELING / TOEKENNING	<ul style="list-style-type: none"> ☐ OP AANVRAAG ☐ GEMEENTE KAN INWONER UITNODIGEN OM AANVRAAG TE DOEN, O.B.V. <ul style="list-style-type: none"> • EIGEN BESTAND • LIJST IB ☐ BEOORDELEN RECHT & HOOGTE <ul style="list-style-type: none"> • NA AANVRAAG 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ AMBTSHALVE OF OP AANVRAAG ☐ GEEN INHOUDELIJKE BEORDELING <ul style="list-style-type: none"> • AMBTSHALVE O.B.V. LIJST IB ☐ BEOORDELEN DOELGROEP & RECHT <ul style="list-style-type: none"> • AANVRAAG OP INITIATIEF INWONER • AMBTSHALVE O.B.V. EIGEN BESTAND
 RECHTS- ZEKERHEID	<ul style="list-style-type: none"> ☐ TERUGVORDEREN JURIDISCH MOGELIJK ☐ GEEN INVLOED OP (TE) ONTVANGEN TOESLAGEN 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ TERUGVORDEREN NIET MOGELIJK ☐ GEEN INVLOED OP (TE) ONTVANGEN TOESLAGEN
 BELEID	<ul style="list-style-type: none"> ☐ BELEID VOOR KADERS TOETSING (KAN) ZOALS TOEPASSEN VERMOGENSGRENS TOESLAGEN 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ BELEID VOOR KADERS TOETSING (MOET) ZOALS <ul style="list-style-type: none"> • VERMOGENSGRENS TOESLAGEN • REFERTEPERIODE INKOMEN • TOEKENNING AAN BEKENDE ALLEENVERDIENERS

3. Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek (Wtrap)

Met de tijdelijke toevoeging en inwerkingtreding van artikel 78gg aan de Participatiewet is fase II van de oplossing voor de alleenverdienersproblematiek een feit. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op specifieke onderdelen die het mogelijk maken een vast bedrag uit te keren op grond van de tijdelijke regeling binnen de Participatiewet.

3.1. Reikwijdte van de regeling

De Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek⁷ biedt voor de jaren 2025, 2026 en 2027 een oplossing voor huishoudens die de gevolgen ondervinden van de alleenverdienersproblematiek. Voor deze jaren kunnen gemeenten aan deze huishoudens de vaste tegemoetkoming toekennen en uitbetalen. De hoogte van de vaste tegemoetkoming wordt jaarlijks bij ministeriële regeling vastgesteld.

3.2. De tijdelijke regeling kent een gebonden bevoegdheid.

Wanneer is vastgesteld dat een huishouden tot de doelgroep van de tijdelijke regeling behoort, ontstaat een gebonden bevoegdheid (lees verplichting) voor gemeenten om op grond van artikel 78gg van de Participatiewet de vaste tegemoetkoming toe te kennen en uit te keren. Dit kan ambtshalve of na beoordeling van een aanvraag. De gemeente moet een aanvraag (van een zogenaamde zelfmelder) in behandeling nemen.

3.3. Vaste tegemoetkoming, geen terugvordering

In de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek is bepaald dat na toekenning de vaste tegemoetkoming niet mag worden teruggevorderd. De vaste tegemoetkoming dient ervoor te zorgen dat huishoudens waarbij sprake is van alleenverdienersproblematiek over een inkomen op het bestaansminimum beschikken. Dit geldt ook als het huishouden wel kan rondkomen van een inkomen onder het bestaansminimum of als later blijkt dat het huishouden over het gehele jaar gezien een besteedbaar inkomen op of boven het bestaansminimum heeft gehad. Het verbod op terugvordering biedt het huishouden rechtsbescherming en rust.

3.4. Beschikking

De gemeente legt de toekenning van de vaste tegemoetkoming vast in een beschikking. Geadviseerd wordt om in de beschikking op te nemen dat de vaste tegemoetkoming:

- Nooit wordt teruggevorderd (“U mag dit bedrag altijd houden. De gemeente vraagt het bedrag nooit terug”).
- Voor het gehele huishouden (dus beide partners) bestemd is.

In de [toolkit communicatie](#) zijn formats voor de beschikking opgenomen.

⁷ [Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek](#)

3.5. Beleidsregels

Gemeenten hebben beleidsruimte om zelf invulling aan de tijdelijke regeling te geven. In de Memorie van toelichting bij de wet⁸ is opgenomen dat het wenselijk is dat de uitvoering zoveel mogelijk op uniforme wijze plaatsvindt. De VNG heeft in overleg met gemeenten en in afstemming met SZW [format beleidsregels](#) opgesteld. Deze format beleidsregels regelen onder meer:

De vermogensgrenzen

Bij de vaststelling van de lijst door de Belastingdienst voor ambtshalve toekenning van de tegemoetkoming, is rekening gehouden met de vermogensgrenzen van de toeslagen. Het is vanwege rechtsgelijkheid en de bedoeling van de regeling belangrijk dat gemeenten ook voor zelfmelders met deze vermogensgrenzen rekening houden. In de beleidsregels is daarom ook de vermogensgrens van de zorgtoeslag opgenomen als criterium bij de beoordeling of een huishouden tot de doelgroep alleenverdienersproblematiek behoort.

Referteperiode inkomen

Voor het berekenen van het inkomen zijn er verschillende mogelijkheden:

- Een vast maandelijks inkomen: Hiervoor adviseert de VNG een referteperiode van één maand te hanteren;
- Een variabel maandelijks inkomen: Hiervoor adviseert de VNG een referteperiode van de drie meest recente maanden te hanteren.

Het vaste of variabele inkomen wordt vervolgens naar een jaarinkomen omgerekend.

Ambtshalve toekennen aan huishoudens die op de lijst van de Belastingdienst staan

In de [format beleidsregels](#) is opgenomen om alle huishoudens die op de lijst van de Belastingdienst staan de vaste tegemoetkoming toe te kennen en uit te keren. De Wtrap biedt hier de grondslag voor.

De gemeente keert de tegemoetkoming ook uit aan huishoudens die tussen het opstellen van de lijst (peildatum woonplaats: 15 januari 2025, 6 januari 2026) en het moment van toekennen (mogelijk) uit uw gemeente zijn verhuisd. Op deze manier wordt voorkomen dat gemeenten onderling afspraken moeten maken over huishoudens die verhuizen. Ook komen er zo nooit huishoudens 'tussen wal en schip'. Deze werkwijze is afgestemd met het ministerie van SZW. De financiering vanuit het Rijk is gebaseerd op deze werkwijze.

Ambtshalve toekennen aan al bekende huishoudens die niet op de lijst van de Belastingdienst staan

In de [format beleidsregels](#) zijn twee keuzes opgenomen om ambtshalve toe te kennen aan huishoudens die al bij de gemeente bekend zijn, maar voor het betreffende jaar (jaar 't') niet op de lijst van de Belastingdienst staan. Als de gemeente hiervoor kiest, worden huishoudens minder belast en het vermindert het capaciteitsbeslag bij de gemeentelijke uitvoering. Met 'bekend' worden huishoudens bedoeld waarvan de gemeente voor een eerder jaar (t-x) heeft vastgesteld dat het een alleenverdienerhuishouden was en een tegemoetkoming heeft uitgekeerd. Deze huishoudens kunnen in jaar 't' weer alleenverdienerhuishouden zijn maar niet op de lijst staan, omdat deze lijst gebaseerd is op gegevens van jaar t-2.

De [format beleidsregels](#) (artikel 2) geven de gemeente twee keuzes om aan huishoudens in deze groep ambtshalve toe te kennen:

⁸ [Memorie van toelichting Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek](#)

- Over 2025 wordt onder voorwaarden aan de bekende huishoudens uit fase I (2023 en/of 2024) ambtshalve toegekend.
- Over 2026 en 2027 wordt onder voorwaarden voor bekende huishoudens uit fase II ambtshalve toegekend.

In het beleidsformat is een splitsing opgenomen. De gemeente kan voor één, of beide mogelijkheden kiezen. De eerste keuze regelt dat de bekende huishoudens uit fase I in 2025 (fase II) ambtshalve uitgekeerd krijgen. De tweede keuze regelt dat wanneer in fase II een huishouden bekend is/wordt, er alleen voor de jaren in fase II ambtshalve uitgekeerd kan worden.

De voorwaarden voor beide opties zijn dat beide personen op het moment van toekennen in leven zijn, de meestverdienende partner inwoner is van de gemeente, en er zich tussentijds geen relevante wijzigingen hebben voorgedaan in de inkomenssituatie van het huishouden of de achterliggende wetten. Deze voorwaarden zijn opgenomen in de beleidsregels.

Voorbeeld I: In 2025 wordt getoetst of de omstandigheden zijn gewijzigd voor huishoudens die een tegemoetkoming hebben ontvangen tijdens fase I (2023 en/of 2024). Wanneer de omstandigheden niet zijn gewijzigd, kan de gemeente de vaste tegemoetkoming in 2025 ambtshalve toekennen. Deze huishoudens behoren in de actualiteit tot de doelgroep van de alleenverdienersproblematiek.

Voorbeeld II: In 2025 heeft een huishouden de vaste tegemoetkoming ontvangen na te zijn beoordeeld door de gemeente. Het huishouden komt in 2026 niet voor op de lijst van de Belastingdienst. De omstandigheden zijn niet gewijzigd. De vaste tegemoetkoming wordt over 2026 ambtshalve uitgekeerd.

Op deze wijze worden al bekende huishoudens op basis van het vermoeden van recht, én waarvan de situatie niet gewijzigd is – in de actualiteit meegenomen voor ambtshalve toekenning van de tegemoetkoming. Het alternatief is om de al bekende huishoudens uit te nodigen voor het betreffende jaar een aanvraag te doen.

Wanneer is het niet mogelijk al bekende huishouden ambtshalve de vaste tegemoetkoming toe te kennen?

Voor het ambtshalve toekennen van de vaste tegemoetkoming aan al bekende huishoudens moet een vermoeden bestaan dat het om een alleenverdienerhuishouden gaat. Dit vermoeden kan nooit blijken uit het feit dat het huishouden het jaar daarvoor op de lijst van de Belastingdienst stond en daarom ambtshalve een tegemoetkoming ontvangen heeft. Dit komt omdat de lijst van de Belastingdienst gegevens bevat over vastgestelde inkomens van twee jaar eerder (t-2). Het is bekend dat een deel van de huishoudens (ca 50%) op de lijst feitelijk al geen alleenverdienerhuishouden meer is op het moment dat zij ambtshalve de tegemoetkoming ontvangen. Een vermoeden dat een recht bestaat op de vaste tegemoetkoming moet dus altijd zijn gebaseerd op een situatie dat de gemeente in een eerder jaar zelf heeft vastgesteld dat het een alleenverdienerhuishouden betreft.

Inwoners uitnodigen waarvan vermoed wordt dat zij tot de doelgroep behoren

Wanneer de gemeente besluit om niet over te gaan tot ambtshalve verstrekken van de al bekende huishoudens, nodigt het op basis van artikel 3 van de beleidsregels twee groepen huishoudens uit tot het doen van een aanvraag:

- Over 2025 de huishoudens die in fase I een tegemoetkoming hebben ontvangen.
- Over 2026 en 2027 de huishoudens die in fase II een tegemoetkoming hebben ontvangen.
- Huishoudens die op grond van een bestandsanalyse huishoudens in de actualiteit (jaar t) mogelijk tot de doelgroep van de alleenverdienersproblematiek behoren (NB: dit kan ook gedurende de looptijd van het jaar ontstaan bij nieuwe aanvragen bijzondere bijstand en aanvullende algemene bijstand.)

Artikel 3 is gesplitst in twee sub artikelen. Artikel 3.1 is het alternatief voor artikel 2.2, als de gemeente de al bekende huishoudens uit fase I voor 2025 wil beoordelen. Artikel 3.2 is het alternatief voor artikel 2.3. Hiermee nodigt de gemeente niet alleen bekende huishoudens uit (toekenning in vorig jaar), maar ook huishoudens die nog niet eerder een tegemoetkoming hebben ontvangen en waarvan de gemeente vermoedt dat zij recht kunnen hebben op een vaste tegemoetkoming. Zij kunnen bijvoorbeeld recent de bijstand zijn ingestroomd. De gemeente kan deze huishoudens tegenkomen wanneer het eigen bestanden doorzoekt.

Zelfmelders

Naast de huishoudens op de lijst van de Belastingdienst, de al bekende huishoudens en de uitgenodigde huishoudens op grond van de bestandsanalyse, kunnen huishoudens zich ook melden bij de gemeente. Zij melden zich uit eigen beweging of zijn doorverwezen. Uit een gesprek kan blijken dat zij tot de doelgroep van de alleenverdieners behoren. In de format beleidsregels is opgenomen dat de beide fiscaal- en toeslagpartners dan een vormvrije aanvraag kunnen indienen.

In hoofdstuk 5 lichten we de afhandeling van aanvragen van zelfmelders toe. In Bijlage 3 zijn de stappen voor uitvoering van het onderzoek om het recht op de vaste tegemoetkoming vast te stellen opgenomen.

4. Ambtshalve toekennen vaste tegemoetkoming

Het bestand van de Belastingdienst dat aangeleverd wordt aan gemeenten door het Bureau Informatiediensten Nederland (BIDN) is de basis voor de ambtshalve toekenning. Hiernaast zijn al huishoudens bij gemeenten bekend vanuit fase I. Zij kunnen bij ongewijzigde omstandigheden ambtshalve de tegemoetkoming ontvangen. In dit hoofdstuk worden de twee hoofdprocessen voor ambtshalve toekenning toegelicht. Het proces voor de zelfmelders is opgenomen in hoofdstuk 5.

4.1. Ambtshalve toekenning op basis van lijst Belastingdienst

Ontvangst lijst via Bureau Informatiediensten Nederland

Elk jaar stelt BIDN de lijst met BSN's van de meestverdienende partner van de Belastingdienst beschikbaar aan gemeenten via het gegevensportaal. Vanaf het moment dat de gegevens vanuit de Belastingdienst aan BIDN worden geleverd, mag het deze maximaal 90 dagen beschikbaar stellen. De lijst is altijd gebaseerd op inkomensgegevens van twee jaar eerder: T-2. Omdat deze gegevens inmiddels definitief zijn vastgesteld door de Belastingdienst. De gegevens zijn daardoor altijd gedateerd (jaar t-2) op het moment dat de vaste tegemoetkoming wordt toegekend.

Voorbeeld: De lijst voor 2025 is opgesteld op basis van een analyse van de definitieve inkomensgegevens over 2023.

De wettelijke grondslag voor verstrekking van deze BSN's is opgenomen in het artikel 78gg, lid 5, Participatiewet. Vanwege deze nieuwe grondslag worden de lijsten voor de tijdelijke regeling (fase II) apart van de lijst voor het handelingsperspectief (fase I) gedeeld. Uw gemeente heeft hiervoor begin 2025 bij BIDN een aanmeldformulier ingevuld⁹. De lijsten worden bij de start van de kalenderjaren 2025, 2026 en 2027 beschikbaar gesteld. De lijst bevat enkel BSN's. Meer informatie vindt u via [BIDN](#).

Lichte toets en beleidsvrijheid gemeente

Gemeenten kennen de vaste tegemoetkoming ambtshalve toe aan alle huishoudens waarvan het BSN van de meestverdienende partner op de lijst van de Belastingdienst staat. Door de t-2 systematiek kan het zijn dat in de huidige situatie voor het hele kalenderjaar geen sprake meer is van een inkomen onder het bestaansminimum. Het is bekend dat dit voor een aanzienlijk aantal BSN's op de lijst geldt. Toch heeft de wetgever ervoor gekozen dat aan alle inwoners op de lijst ambtshalve de vaste tegemoetkoming kan worden toegekend.

In de opbouw van de bekostiging door het rijk is rekening gehouden met uitbetaling aan alle huishoudens op deze lijst. De gemeente kan, voordat zij een ambtshalve toekenning doet, wel een lichte toets uitvoeren. De VNG adviseert dat niet te doen. Van de inwoners op de lijst van de Belastingdienst staat vast dat zij op de peildatum van de lijst nog in leven waren en woonachtig in de desbetreffende gemeente. Daarmee is feitelijk al voldaan aan de minimale vereisten van de lichte toets. In de format beleidsregels is de uitvoering van de lichte toets daarom niet opgenomen.

⁹ Alle gemeenten met Alleenverdieners hebben dit gedaan. Had uw gemeente in 2025 geen Alleenverdieners, maar in 2026 wel? Dan contacteert BIDN u apart voor het invullen van het formulier. Het formulier vult u één keer voor fase II.

Wanneer de gemeente hiervan wil afwijken kan een aanvullende toetsing bestaan uit:

- Heeft de persoon van het BSN een partner die geboren is na 1962.
- Suwinet check op inkomstenbron (loonderving of Wajong-uitkering van UWV, loondervingsuitkering van een particuliere verzekeraar).
- Toetsing op het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd voor de peildatum van een betreffend jaar.

Bankrekeningnummer

Om over te kunnen gaan tot uitbetaling van de vaste tegemoetkoming is het voor de gemeente noodzakelijk om het bankrekeningnummer van het huishouden te weten. De gemeente beschikt niet van de gehele lijst van inwoners over actuele bankrekeningnummers. Als u niet over een bankrekeningnummer beschikt zoekt u contact met de inwoner die op de lijst staat (de meestverdienende partner) om het bankrekeningnummer op te vragen en de vaste tegemoetkoming uit te betalen.

4.2. Ambtshalve toekennen aan inwoners bekend uit fase I, die niet op de lijst van de Belastingdienst staan

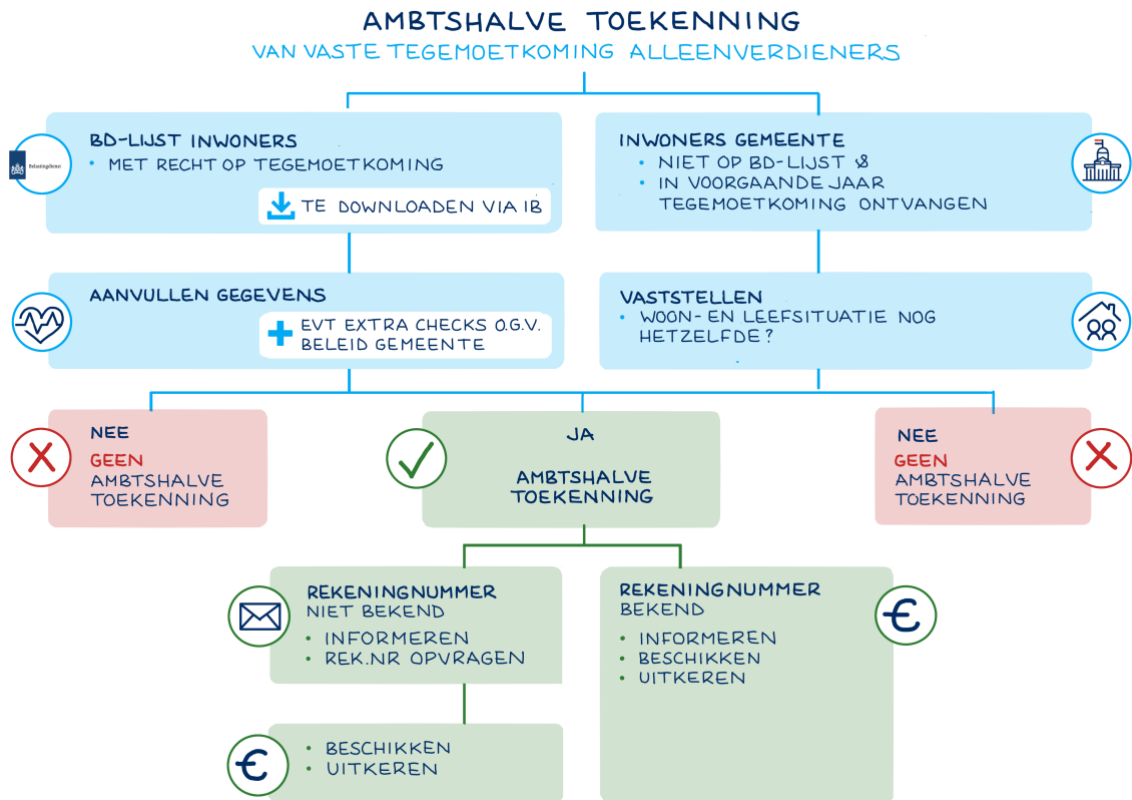
Het is mogelijk de vaste tegemoetkoming voor het kalenderjaar 2025 ambtshalve toe te kennen aan de huishoudens die in 2025 niet op de lijst van de Belastingdienst staan, maar waarvan de gemeente in 2023 en/of 2024 heeft vastgesteld dat zij tot de doelgroep van de alleenverdienersproblematiek behoorden. Voorwaarde hiervoor is dat er zich tussentijds geen relevante wijzigingen hebben voorgedaan in de inkomens- of vermogenssituatie van het huishouden en/of de achterliggende wetten.

Als aan deze voorwaarde is voldaan kan de gemeente de vaste tegemoetkoming ambtshalve toekennen en op het bij de gemeente bekende bankrekeningnummer uitbetalen.

Bij gewijzigde omstandigheden beoordeelt u opnieuw of het huishouden in aanmerking komt voor de vaste tegemoetkoming (proces zelfmelder).

Deze mogelijkheid geldt ook voor de jaren 2026 en 2027. Dan kijkt u respectievelijk naar 2025 (in 2026) en 2026 (in 2027) om te bepalen of zich tussentijds geen relevante wijzigingen hebben voorgedaan in de situatie van het huishouden en/of de achterliggende wetten.

De infographic toont de verschillende stappen voor het proces van de ambtshalve toekenning:

5. Vermoeden van recht, zelfmelders en overige huishoudens

In dit hoofdstuk staat de groep huishoudens centraal die niet op de lijst van de Belastingdienst voorkomt en niet eerder een tegemoetkoming heeft ontvangen. Deze huishoudens vallen uiteen in twee groepen.

Een eerste groep huishoudens is bekend bij de gemeente. Van hen wordt vermoed dat zij recht hebben op de tegemoetkoming. Wij duiden deze groep aan met 'de huishoudens met vermoeden van recht'. De gemeente kan deze huishoudens op grond van eigen database onderzoek benaderen voor het doen van een aanvraag.

Daarnaast is er een groep huishoudens die niet bij de gemeente bekend is. Zij kunnen zich ook melden bij de gemeente. Bij deze huishoudens stelt de gemeente aan de hand van hun situatie, inkomen en vermogen, vast of hun te lage inkomen veroorzaakt wordt door de alleenverdienersproblematiek. We duiden deze tweede groep aan met 'zelfmelders'.

N.B. Deze handreiking gaat uit van de [format beleidsregels](#). Hierin zijn adviezen opgenomen over de vermogenstoets en de schatting van het jaarinkomen om vast te stellen of er recht op de regeling bestaat.

Gemeenten gaan met de voor hen beschikbare gegevens van de Belastingdienst niet alle alleenverdieners bereiken. De lijst is opgebouwd met inkomens- en vermogensgegevens die twee jaar in het verleden liggen (t-2). Huidige alleenverdienerhuishoudens die na dit peiljaar in de alleenverdienersproblematiek zijn gekomen, staan niet op de lijst maar komen wel in aanmerking voor de tegemoetkoming. Voor zowel de groep vermoeden van recht als de zelfmelders geldt dat er getoetst moet worden of het huishouden tot de doelgroep behoort.

5.1. Vermoeden van recht

De gemeente mag vanuit haar eigen bestanden potentiële huishoudens identificeren. Wanneer we de definitie hanteren betreft het huishoudens met een kostwinner die een (private- of UWV) loongerelateerde uitkering of een Wajong-uitkering heeft. Eventueel aangevuld met beperkt inkomen uit werk of de aanvullende bijstand. Recht op aanvullende bijstand is voor gemeenten het aanknopingspunt voor nader onderzoek.

5.1.1. Bestandsanalyse

Welke kenmerken zijn een aanwijzing dat er mogelijk sprake is van een alleenverdienerhuishouden?

- Het huishouden ontvangt in 2025 of 2026 aanvullende bijstand van de gemeente, van minder dan € 10.200,- netto per jaar incl. vakantietoeslag (bij een volledig kalenderjaar bijstand is dit minder dan € 850,- netto per maand, inclusief vakantietoeslag, en);
- Er is sprake van een gezamenlijk huishouden voor de Participatiewet en er dient altijd sprake te zijn van een fiscaal partnerschap, en;
- Eén van de partners is geboren na 1962, en;
- De meestverdienende partner heeft een loongerelateerde uitkering (WIA, WW, ZW en eventueel TW, Wajong of een private uitkering).

Als blijkt dat het huishouden aan al deze criteria voldoet nodigt de gemeente de inwoner uit een aanvraag te doen. Daarna volgt de berekening van het inkomen en het vermogen. De uitwerking van de berekening staat in hoofdstuk 5.4.

5.2. Zelfmelders

Er zijn ook huishoudens die om verschillende redenen niet in beeld zijn. Zij komen niet voor op de lijst van de Belastingdienst (want deze is gebaseerd op vermogens- en inkomenstoetsen uit t-2), of deze huishoudens zijn niet bij de gemeente bekend, omdat zij in voorliggende jaren geen tegemoetkoming hebben ontvangen. Zij behoren mogelijk wel tot de doelgroep in het huidige kalenderjaar. Deze huishoudens melden zich bijvoorbeeld omdat ze vragen hebben over de toeslagen in relatie tot hun inkomen. Of omdat ketenpartners signaleren dat een huishouden mogelijk te weinig toeslagen ontvangt.

Wanneer een huishouden zich meldt en een aanvraag doet is de gemeente verplicht de melding op te pakken en na te gaan of het huishouden voor de tijdelijke regeling voor alleenverdieners in aanmerking komt. Om het aanvraagproces voor de tegemoetkoming alleenverdienersproblematiek zo laagdrempelig mogelijk te houden is de aanvraag vormvrij.

Wanneer een zelfmelder een aanvraag indient, controleert de gemeente eerst of de melder staat ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie. Als het huishouden een inkomen heeft onder het bestaansminimum (zie 1.2.2) wordt nagegaan of er (nog) andere factoren dan de alleenverdienersproblematiek een rol spelen. Daarna neemt de gemeente de aanvraag in behandeling en toetst op basis van inkomen en vermogen of het een alleenverdienerhuishouden betreft. De berekening is uitgewerkt in hoofdstuk 5.4. Wanneer wordt vastgesteld dat het een alleenverdienerhuishouden betreft, keert de gemeente de tegemoetkoming uit.

Wanneer uit onderzoek blijkt dat het gaat om andere oorzaken dan de alleenverdienersproblematiek (of dat deze ook spelen), kan onderzocht worden waar de financiële problemen vandaan komen, met eventueel overdracht naar de reguliere hulpverlening. Gelet op de complexiteit wordt aanbevolen in samenspraak met de inwoners juridisch/maatschappelijke hulp in te zetten.

Waarom is een zelfmelder nog niet in beeld?

Er zijn diverse redenen waarom een zelfmelder niet op de lijst van de Belastingdienst of uit de eigen bestandsselectie naar voren komt.

De lijst die BIDN namens de Belastingdienst beschikbaar stelt, is gebaseerd op het peiljaar T-2. De situatie van dat peiljaar doorslaggevend. Als een huishouden later tot de doelgroep van de alleenverdieners is gaan behoren staat het huishouden niet op de lijst van de Belastingdienst.

Of het huishouden uit de eigen bestandsselectie naar voren komt, hangt af van de toegepaste selectiecriteria. Ook hier is het peilmoment of peiljaar medebepalend. Is het peilmoment 1 januari dan blijven huishoudens die later in het jaar tot de doelgroep gaan behoren buiten beeld. Een huishouden kan in de loop van het kalenderjaar tot de doelgroep alleenverdienersproblematiek gaan behoren. Dat kan onder andere omdat er op enig moment aanvullende bijstand wordt toegekend; de instroom in de bijstand leidt meestal tot een hoger bruto-inkomen. Er hangt dus veel af van het moment waarop de situatie verandert.

Voorbeelden van situaties waardoor een huishouden niet op de lijst van de Belastingdienst (verkregen via BIDN) staat maar wel in (de loop van) het huidige kalenderjaar alleenverdiener is:

- **Samenwonen:** een inwoner met een loongerelateerde uitkering gaat samenwonen met een partner die weinig of geen inkomen heeft; zij ontvangen vanaf dat moment aanvullende bijstand. Het kan ook gaan om een alleenstaande bijstandsgerechtigde die gaat samenwonen met een partner met een loongerelateerde uitkering; samen ontvangen zij een aanvulling vanuit de Participatiewet. Dit kan ertoe leiden dat er een alleenverdienershuishouden ontstaat.
- **Medebewoners:** het vertrek van een meerderjarig kind of andere medebewoner kan leiden tot een te laag inkomen. Eerst was er geen recht op aanvullende bijstand in verband met toepassing van de kostendelersnorm, na het vertrek van de medebewoner is dat recht er wel.
- **Terugval inkomen:** door een terugval in het inkomen kan ineens een beroep op bijstand noodzakelijk zijn. Voorbeelden zijn: vermindering arbeidsuren, einde arbeidscontract, lagere Ziektewetuitkering in het tweede jaar van ziekte, na twee jaar ziekte overgang naar WIA-uitkering of wegvallen van Toeslagenwet omdat het jongste kind 12 jaar is geworden. Het feit dat er aanvullende bijstand wordt verstrekt kan ertoe leiden dat er een alleenverdienershuishouden ontstaat.
- **Eenmalig hoog inkomen in peiljaar t-2:** in het peiljaar was er sprake van een eenmalig hoog inkomen of een bijzondere situatie waardoor het inkomen toevallig hoger was dan de jaren voor of na T-2. Misschien was er sprake van een nabetaling van uitkering of loon of woonde de inwoner destijds met iemand samen met een hoog inkomen en nu met iemand met een laag of geen inkomen. Wellicht woonden er in het peiljaar medebewoners in met een hoog inkomen maar zijn deze inmiddels vertrokken.
- **Zorgkosten:** er was sprake van aftrek van zorgkosten in de belastingaangifte waardoor het bruto-inkomen in het peiljaar lager was en het huishouden niet op de IB-lijst staat. Het is niet zeker dat die zorgkosten er nog steeds zijn en dus kan er in de actualiteit een tekort ontstaan door een hoog bruto-inkomen.

Extra controle bij nieuwe bijstandsaanvragen

Gemeenten kunnen ervoor kiezen om bij nieuwe aanvragen voor aanvullende bijstand te controleren of het een alleenverdiener betreft. Dit geldt ook voor huishoudens met (aanvullende) bijstand waar een wijziging optreedt; ook daar kan de alleenverdienersproblematiek ontstaan. Als deze controle onderdeel uitmaakt van het besluitvormingsproces bij nieuwe bijstandsaanvragen of bij het afhandelen van een wijziging in de woon-/leefsituatie komen alleenverdieners eerder in beeld.

Zelfmelders die geen alleenverdiener zijn

Het kan voorkomen dat een inwoner zich meldt vanwege financiële problemen maar geen alleenverdiener blijkt te zijn. Toch is er voor de inwoner aanleiding om zich te melden; kennelijk is het inkomen niet toereikend voor het levensonderhoud. Het is verstandig om na te gaan wat daarvan de oorzaak is. Daarbij kunnen verschillende factoren een rol spelen.

- **Geschat actueel inkomen:** de huidige toeslagen kunnen te laag zijn vanwege een te hoog geschat inkomen. Dit speelt alleen in het actuele jaar, in de voorschotfase. Achteraf worden de toeslagen op basis van de werkelijke inkomens vastgesteld en wordt er eventueel nabetaald. Dit geldt bij de huurtoeslag niet alleen voor het inkomen van de inwoner en de partner, maar ook voor het geschatte inkomen van medebewoners.
- **Inkomen van medebewoners:** de huurtoeslag kan terecht laag zijn vanwege inwonende meerderjarige kinderen of andere medebewoners. Vaak is er geen zicht op dat inkomen of is dit variabel zodat een berekening van het jaarinkomen lastig is. Het is verstandig om het inkomen van alle bewoners zo goed mogelijk te schatten. Bij de definitieve berekening door Dienst Toeslagen wordt het uiteindelijke recht bepaald.

- **Invloed inkomen van medebewoners:** de regelgeving over de invloed van medebewoners verschilt. Bij de Participatiewet en Toeslagenwet heeft het inkomen van medebewoners onder de 27 jaar geen invloed op de hoogte van de uitkering. Bij de huurtoeslag heeft hun inkomen wel (beperkte) invloed. Voor de huurtoeslag geldt een gedeeltelijke vrijlating als de persoon op 1 januari nog geen 23 jaar is; vanaf 23 jaar telt het inkomen volledig mee. Het uitgangspunt is dat medebewoners bijdragen aan de kosten van de huishouding en daarom is de huurtoeslag lager.
- **Huurprijs:** de huurtoeslag kan te laag zijn vanwege een onjuiste huurprijs in het toelagensysteem.
- **Verblijfstitel:** er kan een probleem zijn met de toelagen als gevolg van het ontbreken van een geldige verblijfstitel van een van de bewoners.
- **Vrijlating inkomen:** er kan sprake zijn van vrijlating van inkomen in de Participatiewet waardoor het inkomen hoger uitvalt dan gebruikelijk; het hogere inkomen leidt terecht tot lagere toelagen.
- **Zorgkosten:** als er jaarlijks zorgkosten worden opgevoerd in de belastingaangifte, gaat het verzamelinkomen naar beneden en kunnen de toelagen omhoog gaan.
- **Niet-gebruik van voorzieningen:** de inwoner maakt niet optimaal gebruik van voorzieningen zoals de Participatiewet, Toeslagenwet, Ziektewet of loondoorbetaling bij ziekte.
- **Te laag inkomen uit arbeid:** de inwoner krijgt te weinig loon van de werkgever (oproepcontract, min/max-contract, mondeling verlengd contract) of de werkgever is gestopt met betalen. In die gevallen kan het een arbeidsrechtelijk probleem zijn.

Het is van belang deze en eventueel andere relevante zaken na te lopen om te zien of op die manier een verbetering van de financiële situatie kan worden bereikt. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van ketenpartners zoals sociaal raadslieden, maatschappelijk werk etc.

5.3. Vaststellen of sprake is van een alleenverdiener

In fase II is het enkel van belang te weten of een huishouden tot de doelgroep behoort. Is dit zo dan wordt het vaste bedrag uitgekeerd. In de eerste stap wordt beoordeeld of het huishouden zorgtoeslag tekortkomt. Dit geldt zowel voor huishoudens waarbij een vermoeden van recht speelt als voor zelfmelders. In de tweede stap wordt - als er geen tekort aan zorgtoeslag is, maar wel redenen voor verder onderzoek – bekeken worden of er een probleem is bij de huurtoeslag.

Vooraf: Check op huishoudenskenmerken

- Meestverdienende partner woont in de gemeente
- Meestverdienende partner heeft loongerelateerde uitkering of Wajong
- Minstverdienende partner geboren na 1962
- Recht op toeslag: vermogenstoets(en) (zie hiervoor paragraaf 5.4.3)

Stap 1: Komt het huishouden zorgtoeslag tekort?

De snelste wijze om vast te stellen of een huishouden recht heeft op een vaste tegemoetkoming is vaststellen of het huishouden zorgtoeslag tekortkomt. Een tekort aan zorgtoeslag betekent dat het een alleenverdienerhuishouden betreft. De analyse of er een tekort is aan zorgtoeslag is relatief eenvoudig. Alleen het inkomen van de partners is relevant; inkomen van medebewoners blijft buiten beschouwing.

Stap 2: Het huishouden heeft geen tekort aan zorgtoeslag; mogelijk tekort aan huurtoeslag

Het is mogelijk dat er geen tekort is aan zorgtoeslag maar dat er toch sprake is van een alleenverdiener, omdat er een tekort is bij de huurtoeslag. Dat doet zich voornamelijk voor als er een medebewoner met inkomen is die meetelt voor de huurtoeslag. Het bruto-inkomen van de

medebewoner telt geheel mee in de bepaling van het recht op toeslagen. Hierdoor begint de alleenverdienersproblematiek voor de partners bij een lager eigen bruto-inkomen.

- Voor huishoudens in 2025 is er reden voor nader onderzoek als het totale bruto-inkomen van de partners en meerderjarige medebewoners samen boven de € 30.450 komt (let op: voor kinderen tot 23 jaar geldt in 2025 een vrijstelling van € 6.042).
- Voor 2026 gaat het om een totaal bruto-inkomen van boven de € 31.500 (met een vrijstelling voor kinderen tot 23 jaar van € 6.218). Dit vergt dan verdergaand onderzoek waarbij alle gegevens die relevant zijn voor de huurtoeslag betrokken moeten worden.

5.4. Tekort berekenen

Het bestaansminimum bestaat uit de netto (toepasselijke) bijstandsnorm voor een echtpaar plus de maximale toeslagen. De vergelijking met dit bestaansminimum bestaat vervolgens uit een bruto- en een netto berekening. Bij de berekening van het jaarinkomen wordt een schatting gemaakt op basis van wat daarover in de beleidsregels is opgenomen. Voor een precieze berekening van het jaarinkomen kunt u gebruik maken van de berekeningstool in berekenuwrecht.nl.

Tekort zorgtoeslag

Hieronder is een stappenplan toegevoegd op basis waarvan een mogelijk tekort aan zorgtoeslag kan worden bepaald. Houdt rekening met het jaar waarover u het tekort bepaald. Sommige bedragen wijzigen jaarlijks door bijvoorbeeld indexering of correcties door wet- en regelgeving.

Stappenplan:

1. Bestaansminimum vaststellen: tel de netto (toepasselijke) bijstandsnorm, omgerekend naar een jaar, op bij de maximale zorgtoeslag voor jaar X. Dat kan de volledige echtparennorm zijn of een aangepast bedrag vanwege de kostendelersnorm of eventueel een combinatie daarvan als er gedurende het jaar een wijziging in de woonsituatie plaatsvindt. Het maximale jaarbedrag aan zorgtoeslag op bijstandsniveau is terug te vinden op:
 - a. de [Toeslagenkaart 2025](#) en/of:
 - b. [de Toeslagenkaart 2026](#)
2. Het (verwachte) besteedbaar inkomen vaststellen: tel het netto-inkomen omgerekend naar een jaar op bij de berekende zorgtoeslag. Dit bestaat uit twee onderdelen:
 - a. Bruto- en netto-inkomen bepalen. Met het inkomen wordt bedoeld het inkomen zoals in de beleidsregels is geformuleerd, bijvoorbeeld het inkomen van één maand bij een vast inkomen of van drie maanden bij wisselend inkomen, omgerekend naar een jaar.
 - b. Zorgtoeslag uitrekenen in [proefberekening toeslagen](#). Alleen de gegevens van de partners zijn relevant.
3. Is het besteedbaar inkomen lager dan het (toepasselijke) bestaansminimum, dan is er sprake van een alleenverdienershuishouden en volgt een toekenning van de vaste tegemoetkoming.

Op de site van de Belastingdienst kan bepaald worden of het huishouden voldoende zorgtoeslag ontvangt. Alleen de gegevens van de partners hoeven te worden ingevuld, niet die van medebewoners.

De proefberekening ziet er als volgt uit:

Proefberekening voor de zorgtoeslag:

1. Kies het jaar;
2. Kies zorgtoeslag;
3. Vul de geboortedatum van beide partners in;
4. Vul het totale bruto jaarinkomen in. Het is niet relevant hoe dit inkomen in de berekening over de partners wordt verdeeld;
5. Bereken het bruto-inkomen als volgt:
 - per maand: $x 12 \times 1,08$ (in verband met vakantiegeld, tenzij dit is inbegrepen)
 - per 4 weken: $x 13 \times 1,08$
 - per week: $x 52 \times 1,08$
 - eventueel verhogen met 13^e maand en/of eindejaarsuitkering (alleen van toepassing bij inkomen uit loondienst);
6. Vul het vermogen op 1 januari van het actuele jaar in;

Het programma berekent met deze gegevens het recht op zorgtoeslag.

De berekende zorgtoeslag kan afwijken van de zorgtoeslag die mensen in de actualiteit als voorschot krijgen. Die afwijking kan voortkomen uit een onjuist geschat inkomen. Het advies is om de berekening van de Belastingdienst bij de hand te hebben om de reden van de afwijking te kunnen herleiden.

Tekort huurtoeslag

Voor deze berekening is naast het inkomen van de beide partners ook het inkomen van medebewoners nodig. Via onderstaand stappenplan kan berekend worden of het huishouden aan het bestaansminimum komt.

Stappenplan (hierbij gaan we ervan uit dat de zorgtoeslag maximaal is):

1. Bestaansminimum vaststellen: tel de netto (toepasselijke) bijstandsnorm omgerekend naar een jaar op bij de maximale huurtoeslag. Dit bestaat uit twee onderdelen:
 - a. Bruto- en netto-inkomen bijstand bepalen. Dat kan de volledige echtparennorm zijn of een aangepast bedrag vanwege kostendelersnorm, eventueel een combinatie daarvan als er gedurende het jaar een wijziging in de woonsituatie plaatsvindt.
 - b. Maximale huurtoeslag uitrekenen in proefberekening toeslagen. Hierbij moeten ook de geboortedatum en de inkomens van alle medebewoners worden ingevuld.
2. Het besteedbaar inkomen vaststellen: tel het netto-inkomen omgerekend naar een jaar op bij de berekende huurtoeslag. Dit bestaat uit twee onderdelen:
 - a. Bruto- en netto-inkomen bepalen. Met het netto-inkomen wordt bedoeld het netto-inkomen (inclusief vakantietoeslag) zoals in de beleidsregels is geformuleerd, bijvoorbeeld het

inkomen van één maand bij een vast inkomen of van drie maanden bij wisselend inkomen, omgerekend naar een jaar.

- b. Huurtoeslag uitrekenen in [proefberekening toeslagen](#). Hierbij moeten ook de geboortedata en de inkomens van alle medebewoners worden ingevuld.
3. Is het besteedbaar inkomen lager dan het bestaansminimum, dan is er sprake van een alleenverdienershuishouden en volgt een toekenning van de vaste tegemoetkoming.

Op de [site van de Belastingdienst](#) kan bepaald worden of het huishouden voldoende huurtoeslag ontvangt. De gegevens van de partners en medebewoners moeten worden ingevuld.

De proefberekening ziet er als volgt uit:

Proefberekening voor de huurtoeslag:

1. Kies het jaar;
2. Kies huurtoeslag;
3. Vul de geboortedatum van beide partners en de medebewoners in;
4. Als de medebewoner een kind is moet dit ook zo ingevuld worden;
5. Vul het totale bruto jaarinkomen in van alle bewoners. Bereken het bruto-inkomen als volgt in:
 - per maand: $x 12 \times 1,08$ (in verband met vakantiegeld, tenzij dit is inbegrepen)
 - per 4 weken: $x 13 \times 1,08$
 - per week: $x 52 \times 1,08$
 - eventueel verhogen met 13^e maand en/of eindejaarsuitkering (alleen van toepassing bij inkomen uit loondienst);
6. Vul het vermogen op 1 januari van het actuele jaar in;

Het programma berekent met deze gegevens het recht op huurtoeslag

Bij de proefberekening voor de huurtoeslag kunnen meer zaken relevant zijn, zoals bijvoorbeeld aanpassingen aan de woning in verband met een handicap. Deze zijn hier verder niet uitgewerkt; tijdens de proefberekening wordt hiernaar gevraagd.

De berekende huurtoeslag kan afwijken van de huurtoeslag die mensen in de actualiteit als voorschot krijgen. Die afwijking kan voortkomen uit een onjuist geschat inkomen van de partners zelf en/of van de medebewoners. Het advies is om de berekening van de Belastingdienst bij de hand te hebben om de reden van de afwijking te kunnen herleiden.

Zie bijlage IV voor een grafische weergave van het proces.

Vermogensgrens

Het vermogen op 1 januari van het peiljaar is naast het bruto-inkomen bepalend voor de toeslagen. Hiervoor heeft het college een vermogensgrens vastgelegd in de beleidsregels. In de format beleidsregels is geadviseerd om voor de zelfmelders de peildatum en vermogensgrens die geldt voor de zorgtoeslag aan te houden. De peildatum is 1 januari van het desbetreffende jaar en

de vermogensgrens is terug te vinden op de jaarlijkse Toeslagenkaart. Als het vermogen hoger is dan deze grens komt het huishouden niet in aanmerking voor de tegemoetkoming.

Aanslag inkomstenbelasting

Bij de alleenverdienersproblematiek kan ook nog sprake zijn van een nadelig effect door een aanslag inkomstenbelasting; dit komt door de combinatie van verschillende inkomstenbronnen. Wanneer achteraf een belastingaanslag wordt opgelegd, kan blijken dat het netto-inkomen lager is dan eerder werd aangenomen. In bijlage V zijn twee casussen opgenomen waaruit blijkt welk effect dit heeft en op welke wijze de gemeente dit kan repareren.

6. Overige aandachtspunten voor de uitvoering

6.1. Uitbetalen ineens of in termijnen

Wanneer ambtshalve of op aanvraag is vastgesteld dat het huishouden recht heeft op de vaste tegemoetkoming, dan wordt het bedrag van de vaste tegemoetkoming toegekend. De Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek schrijft niet voor op welke wijze de uitbetaling plaatsvindt. Om de uitvoeringslasten te beperken, én om huishoudens zelf regie te geven over hoe zij de vaste tegemoetkoming besteden, is het advies van de VNG om de vaste tegemoetkoming in één keer uit te betalen. Gemeenten kunnen de vaste tegemoetkoming ook in termijnen uitbetalen. Dit is toegestaan, zoals blijkt uit het antwoord van de minister op een Kamervraag van de VVD¹⁰.

6.2. Bijzondere bijstand als de vaste tegemoetkoming niet toereikend is

De jaarlijkse hoogte van de vaste tegemoetkoming gaat naar inschatting van het rijk voor meer dan 95% van de doelgroep toereikend zijn om het gemiste bedrag aan toeslagen te compenseren. Er kunnen situaties zijn waarin de jaarlijks te ontvangen vaste tegemoetkoming toch niet toereikend is. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer huishoudens in een situatie verkeren waarin zij bij een volledige bijstandsuitkering, toch recht zouden hebben op kinderopvangtoeslag (in de regel ontvangt een huishouden alleen kinderopvangtoeslag wanneer beide partners werken). Of wanneer een huishouden zich in een situatie bevindt waar medebewoners wel meetellen voor de huurtoeslag, maar niet als kosten delende medebewoner voor de bijstand. In dergelijke gevallen kan op aanvraag van de alleenverdiener aanvullend individuele bijzondere bijstand verstrekt worden. Hiervoor moet de gemeente dan wél een exacte berekening maken van het bedrag dat de alleenverdiener tekortkomt.

6.3. Proces bij verhuizen

Om te voorkomen dat mensen in geval van verhuizing tussen de wal en het schip belanden, wordt voor alle ambtshalve toekenningen dringend geadviseerd als peildatum voor de woonplaats de datum waarop de definitieve lijst van de Belastingdienst is vastgesteld, te hanteren. Voor 2025 is dat 15 januari 2025, voor 2026 is dit 06 januari. De meestverdienende partner, waarvan het BSN op de lijst staat vermeld, was op die datum inwoner van de gemeente. De bekostiging vanuit het rijk kent budget toe aan de gemeente die het BSN van de Belastingdienst heeft ontvangen. Als de inwoner na de peildatum verhuist is, heeft dat dus geen effect op het uitkeren van de vaste tegemoetkoming. De gemeente keert dit bedrag dan uit. Deze alleenverdieners staan immers niet op de lijst van de gemeente waar ze naartoe zijn verhuist. Dit is een bewuste keuze die bovendien voorkomt dat er een afstemmingsproces voor verhuizende alleenverdieners nodig is.

Dit is ook van toepassing wanneer een gemeente de tegemoetkoming in termijnen uitkeert en de bewoner voor de laatste uitbetaling verhuist. De gemeente keert dan de resterende termijn(en) uit voor het betreffende jaar.

Voor de toekenning van de vaste tegemoetkoming op aanvraag geldt voor de verdere afhandeling de datum van de aanvraag als peildatum.

¹⁰ [Nota naar aanleiding van het verslag](#), antwoord van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op Kamervragen naar aanleiding van de wetsbehandeling op 21-10-2024.

6.4. Voorkomen verlies recht op kwijtschelding lokale belastingen

Met het uitkeren van de vaste tegemoetkoming kan de vermogensgrens voor kwijtschelding van gemeentelijke (en waterschaps-) belastingen overschreden worden. Gemeenten (en waterschappen) hebben de mogelijkheid om maatwerk te bieden als dat wenselijk en passend is. Deze discretionaire bevoegdheid volgt uit artikel 26.6 van de Leidraad Invordering 2008. Op grond van dit artikel kan de invorderingsambtenaar van een gemeente in een individuele situatie besluiten geen verdere invorderingsmaatregelen te treffen, ondanks dat de belastingschuldige niet in aanmerking komt voor kwijtschelding, omdat voortzetting van de invordering volgens de ambtenaar niet gewenst is.

Het is dus aan de invorderingsambtenaar om te beoordelen of in een specifiek geval sprake is van een situatie waarin voortzetting van de invordering niet gewenst is, waarbij aandacht moet zijn voor de rechtsgelijkheid tussen de inwoners binnen de gemeente of het waterschap bij het besluit over het al dan niet toepassen van deze discretionaire bevoegdheid.

Om de kans op uitval bij geautomatiseerde kwijtschelding zo klein mogelijk te maken kan gekeken worden naar het moment waarop de vaste tegemoetkoming wordt uitbetaald. Een datum in de laatste helft van het jaar is daarbij niet handig als betaalmoment. Op het einde van het jaar vindt de toetsing plaats voor huishoudens die automatisch de kwijtschelding van de lokale belastingen ontvangen. De kans dat de vaste tegemoetkoming op 31 december nog op de rekening van de alleenverdiener staat is dan groter. Dit kan ervoor zorgen dat het huishouden niet meer wordt herkend voor het recht op kwijtschelding in de automatische toetsing en daardoor niet meer in aanmerking komt voor kwijtschelding.

Het is daarom wenselijk om, indien mogelijk, de tegemoetkoming tijdens de eerste helft van het kalenderjaar te verstrekken en het alleenverdiener huishouden te informeren over de eventuele gevolgen van de vermogensstijging.

7. Bekostiging, verantwoording en eindheffing

7.1. Bekostiging vanuit het rijk

Jaarlijks krijgen gemeenten budget via de decentralisatie-uitkering 'Tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek' om de tijdelijke regeling uit te voeren. Deze middelen worden jaarlijks via de circulaires van het gemeentefonds opnieuw berekend en geïndexeerd en toegekend aan gemeenten.

In de bekostiging wordt rekening gehouden met het ambtshalve tegemoetkomen van alle huishoudens op de lijst van de Belastingdienst, inclusief de gemeentelijke afdracht voor inkomstenbelasting (de vaste tegemoetkoming is een netto-uitkering van een jaarlijks vast te stellen bedrag, voor 2025 € 1.000,-, voor 2026 € 1.100,-).

Omdat het niet anders mogelijk is dan de selectie te baseren op definitieve inkomens- en vermogensgegevens van twee jaar eerder, wordt in de bekostiging rekening gehouden met 50% extra huishoudens die aanspraak kunnen maken op de tegemoetkoming, in aanvulling op het aantal huishoudens op de lijst van de Belastingdienst. Dit biedt budget om ook huishoudens die in het lopende jaar bekend zijn in uw gemeente en de zelfmelders de tegemoetkoming uit te keren. Er is verder een opslagpercentage geboden van 20% voor huishoudens die een tegemoetkoming toegekend krijgen en achteraf niet een geheel jaar te maken hebben met de alleenverdienersproblematiek en een analysemargin.

Wanneer (twee jaar later) blijkt dat het werkelijke extra aantal huishoudens met alleenverdienersproblematiek in een gemeente hoger is dan de 50% opslag volgt voor deze gemeente een aanvulling op het initiële budget voor dat jaar. Dit wordt bepaald op basis van een nieuwe gegevensanalyse door de Belastingdienst. Gemeenten die minder extra huishoudens blijken te hebben dan de 50% opslag hoeven geen budget terug te betalen.

Voor de uitvoeringskosten worden diverse processen (ambtshalve, beoordelen aanvraag, etc.) in de bekostiging meegenomen. In 2025 is eenmalig een implementatiebudget toegekend. Hiervoor is een staffel opgesteld op grond van het verwachte aantal zelfmelders per gemeente.

7.2. Geen verantwoording nodig

De financiering van de uitvoering van de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek via een decentralisatie-uitkering betekent dat gemeenten geen aparte financiële verantwoording aan het rijk afleggen over de besteding van de middelen en dat er geen verrekening van de uitgaven plaatsvindt.

Om inzicht te krijgen in het aantal alleenverdiener huishoudens dat de vaste tegemoetkoming ontvangt, is een CBS-codering voor de tegemoetkoming toegevoegd aan de Bijstandsuitkeringenstatistiek (BUS)¹¹. De softwareleveranciers hebben dit toegevoegd aan de applicaties. Registratie via de BUS is wettelijk verplicht. Door de registratie kan op gemeentelijk niveau worden gemonitord hoeveel tegemoetkomingen zijn verstrekt. Daarnaast kunnen gemeenten hierdoor straks zien of een huishouden al een vaste tegemoetkoming heeft ontvangen.

¹¹ Zie richtlijnen CBS: [Richtlijnen en documentatie \(BUS\) | CBS](#)

7.3 Eindheffing

Gemeenten keren jaarlijks de vaste tegemoetkoming uit aan huishoudens die hiervoor in aanmerking komen. Over de tegemoetkoming draagt de gemeente eindheffing af. Dit betekent dat de gemeente belastingplichtig is en de belastingen afdraagt. Hierdoor is sprake van een netto tegemoetkoming zonder doorwerking op het toetsingsinkomen van het huishouden en naar inkomensafhankelijke regelingen, specifiek de toeslagen.

Dat betekent/heeft als gevolg dat de ontvangst van de vaste tegemoetkoming voor een huishouden geen negatieve financiële consequenties heeft voor zowel het netto-inkomen als het recht op toeslagen, omdat dit het doel van de compensatie teniet zou doen. Ook de af te dragen eindheffing is onderdeel van de bekostiging vanuit het rijk (zie 7.1).

8. Toolkit communicatie

Ter ondersteuning van de processen en de uitvoering van de Tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek is een [toolkit communicatie](#) ontwikkeld. Hierin zijn de volgende formats opgenomen:

Ambtshalve toekenning vaste tegemoetkoming

- Kaart met verzoek om contact op te nemen
- Brief met verzoek om het bankrekeningnummer door te geven

Bij vermoeden van recht

- Brief met uitnodiging om zich te melden en een aanvraag te doen

Aanvraag zelfmelders

- Bevestiging van de aanvraag

Beschikkingen

- Ambtshalve toekenning
- Toekennen na aanvraag
- Afwijzende beschikking na aanvraag

Informatie voor het KCC

Informatie voor de kennisbank

Informatie voor ketenpartners

Bijlagen

Bijlage I: Begrippenlijst

Bijlage II: Proces in beeld

Bijlage III: Begeleiding bij uitvoering onderzoek zelfmelder

Bijlage IV: Voorbeelden uit de praktijk

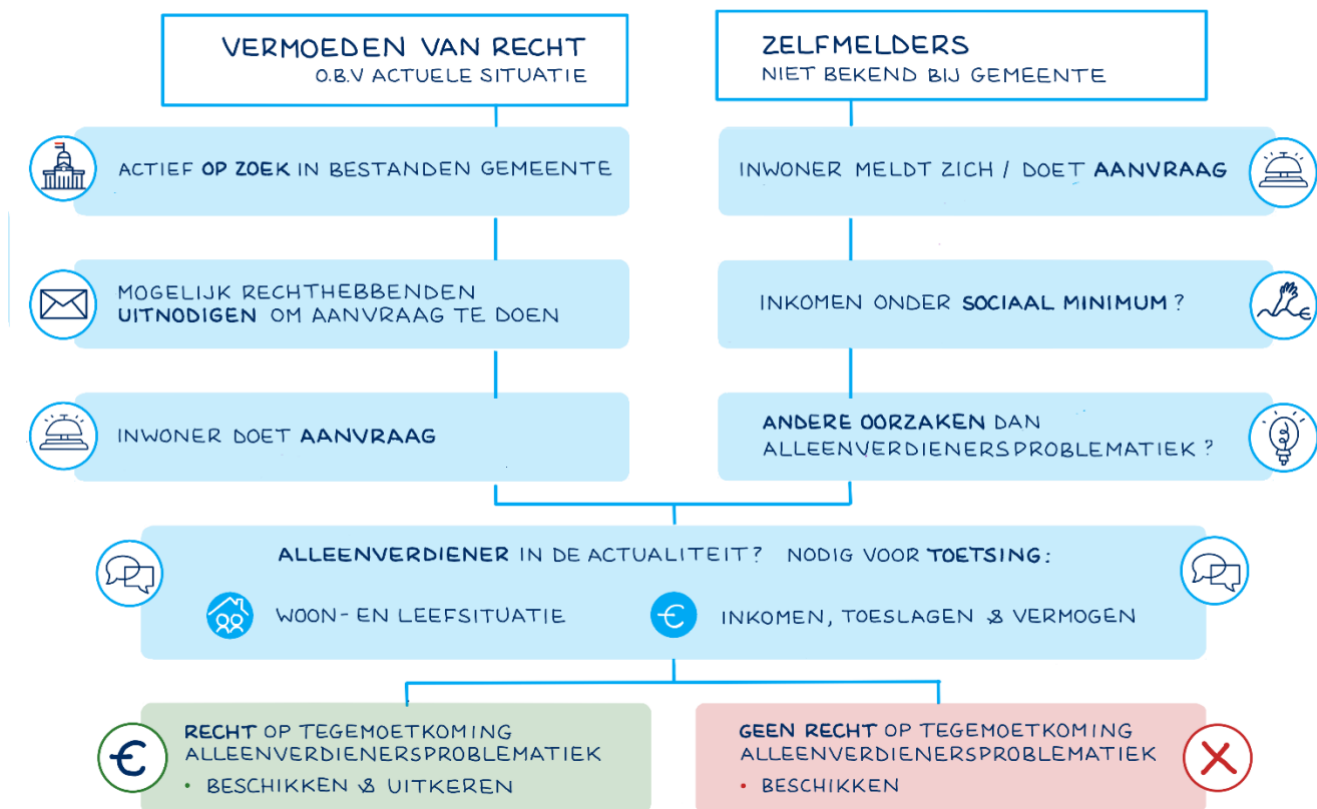
Bijlage I: Begrippenlijst

Binnen de regeling en deze handreiking worden de volgende begripsdefinities gehanteerd:

- **Besteedbaar inkomen:** de optelsom van het netto-inkomen en de ontvangen toeslagen.
- **Bestaansminimum:** het inkomen van een (echt)paar met alleen een bijstandsuitkering en de voor hun situatie geldende maximale toeslagen.
- **Alleenverdiener of alleenverdienerhuishouden:** het huishouden dat:
 - Een inkomen heeft uit een uitkering, niet zijnde een uitkering op grond van artikel 19 Participatiewet, eventueel aangevuld met een uitkering op grond van de Participatiewet en;
 - Vergeleken met een vergelijkbaar huishouden, waarvoor het inkomen uit enkel een uitkering op grond van artikel 19 Participatiewet bestaat, een lager bedrag aan tegemoetkomingen met toepassing van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen ontvangt, als gevolg van de verschillende afbouwpaden van de dubbele algemene heffingskorting, bedoeld in artikel 37, tweede lid, Participatiewet en in artikel 8.9 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en;
 - Een netto-inkomen en tegemoetkomingen met toepassing van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen ontvangt dat in totaal lager ligt dan bij een vergelijkbaar huishouden waarvoor het inkomen uit een uitkering enkel bestaat uit een uitkering op grond van artikel 19 Participatiewet, vanwege hetgeen genoemd is onder sub b.
- **Kostwinnerhuishoudens of eenverdienerhuishouden:** Huishouden waarbij een partner de kostwinner is. De kostwinner hoeft niet al het inkomen te verdienen. De andere partner kan een klein inkomen hebben. Het inkomen kan ook een uitkering zijn.
- **Huishouden:** Twee personen die fiscaal en toeslagenpartner van elkaar zijn voor het jaar waarop de vaste tegemoetkoming betrekking heeft.
- **Vaste tegemoetkoming:** het bedrag dat over de kalenderjaren 2025, 2026 en 2027 per jaar wordt vastgesteld bij ministeriële regeling in het kader van artikel 78gg, Participatiewet.
- **Vermogen:** Voor de vaststelling van het vermogen wordt aangesloten bij het vermogensbegrip en de vermogensgrenzen van de zorgtoeslag.
- **Peildatum:**
 - De peildatum van de lijst van de Belastingdienst die via het gegevensportaal van het Inlichtingenbureau beschikbaar wordt gesteld is de datum waarop de lijst van de Belastingdienst definitief is vastgesteld. In 2025 is dat 15 januari, voor 2026 is dit 6 januari.
 - De peildatum bij een aanvraag op uitnodiging of een aanvraag van een zelfmelder is de datum waarop de aanvraag bij de gemeente is binnengekomen.

Bijlage II: Proces in beeld

AFHANDELEN VAN AANVRAGEN TEGEMOETKOMING ALLEENVERDIENERS

Bijlage III: Begeleiding bij uitvoeren onderzoek zelfmelder

Doel	Dit format is bestemd voor de professional die samen met een huishouden/inwoner beoordeelt of er aanspraak gemaakt kan worden op de vaste tegemoetkoming. Het biedt stapsgewijze ondersteuning bij het beoordelen of een zelfmelder tot de doelgroep huishoudens behoort die kampt met de alleenverdienersproblematiek.
Achtergrond	In de format beleidsregels is opgenomen dat een aanvraag vormvrij kan worden ingediend. Daarom is het mogelijk om op verschillende wijzen en laagdrempelig kenbaar te maken in aanmerking te willen komen voor de tegemoetkoming. Nadat het contact is gelegd bekijkt u samen tijdens een gesprek of het huishouden daadwerkelijk te weinig toeslagen ontvangt en het tekort aan inkomen niet ontstaat door andere oorzaken. Als uit de analyse van de financiële situatie van een huishouden blijkt dat het een alleenverdienershuishouden betreft kan de aanvraag afgehandeld worden.

Het afhandelen van een aanvraag

Nadat er een vormvrije aanvraag binnenkomt volgt een gesprek met de inwoner(s). Aan de hand onderstaande stappen stelt u vast of het huishouden te maken heeft met de alleenverdienersproblematiek. Is dat het geval, dan wordt de aanvraag in behandeling genomen. Het huishouden ontvangt hiervan een bevestiging.

Hoofdlijn van het proces

Gegevens aanvragers huishouden

Een huishouden dat kampt met de alleenverdienersproblematiek bestaat uit een gezamenlijk huishouden. De partners zijn fiscaal- en toeslagpartner van elkaar of vormen voor de Participatiewet een gezamenlijke huishouding. En in elk geval een van beide partners is geboren na 31 december 1962.

Partner 1

	Partner 1	Partner 2
Achternaam		
Voorletters		
Geboortedatum		
Burgerservicenummer (BSN)		
Straat en huisnummer		
Postcode en Woonplaats		
IBAN		
Telefoonnummer		

Inkomen

In het huishouden dat te maken heeft met de alleenverdienersproblematiek heeft de partner met het hoofdinkomen een loongerelateerde uitkering van het UWV of een uitkering van een

particuliere verzekering of een Wajong-uitkering. Deze uitkering kan aangevuld zijn met een beperkt inkomen uit werk en/of bijstandsuitkering.

Soort inkomen partner 1	Vul 'ja' in bij elk type waar inkomen op wordt ontvangen	Bedrag per maand/ 4 weken/ week Bruto*	Bedrag per maand/ 4 weken/ week Netto**	Extrapolatie naar geschat jaarinkomen incl. 8% vakantiegeld over bruto-inkomen	Extrapolatie naar geschat jaarinkomen incl. 5% netto vakantiegeld over netto-inkomen
Salaris					
WW					
Ziektewet					
Participatiewet					
IOAW/IOAZ					
ANW					
Wajong					
Salaris uit PGB					
Studiefinanciering					
Ander inkomen					
Totaal inkomen partner 1					

* Bruto is nodig om het recht op toeslagen te bepalen

** Netto is nodig om te bepalen of inkomen onder het bestaansminimum uitkomt

Soort inkomen partner 2	Vul 'ja' in bij elk type waar inkomen op wordt ontvangen	Bedrag per maand/ 4 weken/ week Bruto*	Bedrag per maand/ 4 weken/ week Netto**	Extrapolatie naar geschat jaarinkomen incl. 8% vakantiegeld over bruto-inkomen	Extrapolatie naar geschat jaarinkomen incl. 5% netto vakantiegeld over netto-inkomen
Salaris					
WW					
Ziektewet					
Participatiewet					
IOAW/IOAZ					
ANW					
Wajong					
Salaris uit PGB					
Studiefinanciering					
Ander inkomen					
Totaal inkomen partner 1					

* Bruto is nodig om het recht op toeslagen te bepalen

** Netto is nodig om te bepalen of inkomen onder het bestaansminimum uitkomt

Gezamenlijk geschat jaarinkomen huishouden		
	Bruto	Netto
Partner 1	€	€
Partner 2	€	€
Totaal geschat gezamenlijk inkomen	€	€

Ontvangt het huishouden toeslagen?

Het huishouden dat te maken heeft met de alleenverdienersproblematiek ontvangt minder toeslagen dan een vergelijkbaar echtpaar in de bijstand met maximale toeslagen. Check de meest recente voorschotbeschikking toeslagen. Om toeslagen te ontvangen mag het vermogen niet hoger zijn dan de vermogensgrens. De [Belastingdienst stelt elk jaar de vermogensgrens](#) vast.

- Nee
- Ja, zorgtoeslag, de voorlopige toekenning voor [lopend jaar] is € [bedrag] per jaar
- Ja, huurtoeslag, de voorlopige toekenning voor [lopend jaar] is € [bedrag] per jaar

Gezamenlijk geschat <i>netto</i> jaarinkomen inclusief toeslagen huishouden	
Partner 1	€
Partner 2	€
Zorgtoeslag jaarlijks	€
Totaal netto gezamenlijk inkomen	€

Vergelijking ontvangst zorgtoeslag door het huishouden met het echtpaar in de bijstand

Bepaal de hoogte van te ontvangen zorgtoeslag van een echtpaar in de bijstand met [de Toeslagenkaart](#). Als de zorgtoeslag van het huishouden lager is dan het te ontvangen bedrag aan toeslagen voor een echtpaar in de bijstand is de conclusie dat dit een alleenverdienerhuishouden betreft.

Vergelijking	Netto jaarinkomen partners	Netto jaarinkomen echtpaar in de bijstand*
Netto inkomen	€	€
Zorgtoeslag jaarlijks	€	€
Totaal inkomen	€	€

* NB: het betreft de toepasselijke bijstandsnorm: de bijstandsnorm die geldt voor de samenstelling van het huishouden. Hier kan de kostendelersnorm van toepassing zijn, de volledige echtparennorm of een combinatie hiervan (bijvoorbeeld in geval gedurende het lopende jaar wijzigingen in het huishouden plaatsvinden).

In de onderstaande infographic is dit proces gevisualiseerd.

Bepalen mogelijk tekort huurtoeslag

Wanneer is er reden voor een onderzoek naar een tekort aan ontvangen huurtoeslag?

Als er sprake is van meerderjarige medebewoners die inkomsten hebben, kan het hogere bruto-inkomen van de partners net het verschil maken. De huurtoeslag kan lager uitvallen door de combinatie van het hogere inkomen van de partners met het inkomen van de medebewoner(s).

De berekening van het tekort aan huurtoeslag vindt vrijwel op dezelfde wijze plaats als bij de zorgtoeslag. Het verschil zit erin dat bij de huurtoeslag ook het (geschatte) bruto-inkomen en de geboortedatum van de medebewoner(s) en de toepasselijke huurprijs moet worden ingevuld in de proefberekening toeslagen. Er moeten dus meer gegevens bij de inwoners worden opgevraagd.

Vergelijking ontvangst huurtoeslag door het huishouden met het echtpaar in de bijstand

Bepaal de hoogte van te ontvangen huurtoeslag van een echtpaar in de bijstand met behulp van de proefberekening toeslagen. Als de huurtoeslag van het huishouden lager is dan het te ontvangen bedrag aan huurtoeslag voor een echtpaar in de bijstand is de conclusie dat dit een alleenverdienerhuishouden betreft.

Vergelijking	Netto jaarinkomen partners	Netto jaarinkomen echtpaar in de bijstand*

Netto inkomen	€	€
Huurtoeslag jaarlijks	€	€
Totaal inkomen	€	€

* NB: het betreft de toepasselijke bijstandsnorm: de bijstandsnorm die geldt voor de samenstelling van het huishouden. Hier kan de kostendelersnorm van toepassing zijn, de volledige echtparennorm of een combinatie hiervan (bijvoorbeeld in geval gedurende het lopende jaar wijzigingen in het huishouden plaatsvinden).

In de onderstaande infographic is dit proces gevisualiseerd.

Bijlage IV: Voorbeelden uit de praktijk

Deze bijlage licht drie verschillende situaties uit. Deze situaties laten zien dat er verschillende redenen kunnen zijn waardoor het netto-inkomen van een huishouden onder het bestaansminimum van volledige bijstand en maximale toeslagen kan komen. Het zijn geen uitputtende voorbeelden, maar ze geven inzicht in wat er in de dagelijkse praktijk voorbij kan komen. Niet in iedere situatie waarin het netto-inkomen onder het bestaansminimum komt is er sprake van een alleenverdienerhuishouden. In die gevallen is het belangrijk de juiste oorzaak van het te lage netto-inkomen te bepalen en daar de juiste maatregelen op te treffen.

De gegevens zijn afkomstig uit voorgaande jaren omdat het inkomen van 2025 nog niet beschikbaar is. Deze casussen kunnen ook in 2025 en de jaren daarna voorkomen.

CASUS 1 Geen tekort aan toeslagen, wel aanslag inkomstenbelasting (2024)

George en Sara ontvangen aanvullende bijstand op inkomen uit werk van George en Sara. Zij wonen met één kind in een huurwoning.

Het gezamenlijk bruto-inkomen bedraagt € 24.200,- en is als volgt opgebouwd:

	George	Sara
Inkomen uit werk	€ 2.028,-	€ 11.024,-
PW	€ 4.560,-	€ 6.588,-
Totaal bruto € 24.200	€ 6.588,-	€ 17.612,-

De afgedragen loonheffing bedraagt voor George € 0 en voor Sara € 2.028,- (bron jaaropgaven). Sara heeft recht op arbeidskorting. Dit bedrag is € 405,- (bron aangifte inkomstenbelasting).

Het gezamenlijke inkomen is lager dan wanneer zij uitsluitend bijstand hadden ontvangen, het inkomen zou € 24.248,- zijn geweest in 2024 (bron rijksoverheid). Er is dan ook geen verlies van toeslagen: op basis van dit inkomen ontvangen zij de maximale toeslagen. Dit is geen alleenverdienerhuishouden dus er is geen recht op de tegemoetkoming.

Er is wel een nadelig effect bij de inkomstenbelasting. Sara krijgt een te betalen aanslag van € 191,- omdat er over het hele jaar te weinig loonheffing is afgedragen door de werkgever en/of de gemeente. In de praktijk blijkt het lastig om de loonheffing precies goed te berekenen door de combinatie van werk (toepassing van loontabel) en aanvullende bijstand (dit is een gegarandeerde netto-uitkering). Als gevolg van de aanslag daalt het inkomen van het echtpaar. De gemeente dient de loonheffing te betalen. Door de aanslag zijn de middelen (art 31 lid 1 Pw) waarmee rekening is gehouden bij de aanvullende bijstand lager geworden. Als de aanslag wordt betaald door de gemeente ontvangen George en Sara alsnog het netto bijstandsinkomen waarop zij recht hebben.

CASUS 2 Tekort aan toeslagen en aanslag inkomstenbelasting (2024)

Ulla en Sander hebben een Wajong-uitkering en aanvullende bijstand. Zij wonen met drie minderjarige kinderen in een huurwoning. De huur was op 1-1-2024 € 486,48 en op 1-7-2024 € 508,37.

Het gezamenlijk inkomen bedraagt € 29.427 en is als volgt opgebouwd:

	Ulla	Sander
PW	€ 882,-	€ 1.400,-
Wajong		€ 20.361,-
Toeslagenwet		€ 6.784,-
Totaal bruto € 29.427	€ 882,-	€ 28.545,-

De afgedragen loonheffing bedraagt voor Ulla € 0 en voor Sander € 6.437,- (bron jaaropgaven). Uit de proefberekening toeslagen blijkt dat zij bij uitsluitend een bijstandsinkomen voor een echtpaar de volgende toeslagen hadden moeten ontvangen:

- Zorgtoeslag 2024: € 236,- per maand, per jaar € 2.833,-.
- Huurtoeslag 2024: € 286,- per maand in de eerste helft, € 300,- per maand in de tweede helft, per jaar € 3.521,-.

Op basis van het totale bruto-inkomen van € 29.427,- bedraagt de zorgtoeslag € 2.476,- en de huurtoeslag € 3.062,- (bron definitieve beschikking Belastingdienst toeslagen). Zij ontvangen minder toeslagen dan wanneer zij uitsluitend bijstand hadden ontvangen. Het tekort aan ontvangen toeslagen is € 357,- zorgtoeslag en € 459,- huurtoeslag. Er is sprake van een alleenverdienerhuishouden.

Er is daarnaast een nadelig effect bij de inkomstenbelasting. Sander krijgt een te betalen aanslag van € 102,- omdat er over het hele jaar te weinig loonheffing is afgedragen door het UWV en/of de gemeente. In de praktijk blijkt het lastig om de loonheffing precies goed te berekenen door de combinatie van UWV-uitkering en aanvullende bijstand (dit is een gegarandeerde netto-uitkering). Als gevolg van de aanslag daalt het inkomen van het echtpaar. De gemeente dient de loonheffing te betalen. Door de aanslag zijn de middelen (art 31 lid 1 Pw) waarmee rekening is gehouden bij de aanvullende bijstand lager geworden. Als de aanslag wordt betaald door de gemeente ontvangen Ulla en Sander alsnog het netto bijstandsinkomen waarop zij recht hebben.

CASUS 3 Geen tekort aan zorgtoeslag, wel alleenverdienerhuishouden vanwege tekort aan huurtoeslag (2022)

Berat en Emina ontvangen aanvullende bijstand op inkomen uit werk. Hun dochter van 28 jaar heeft tijdelijk bij hen in huis gewoond van mei tot en met augustus; zij heeft inkomen uit werk.

Het geregistreerde bruto-inkomen van het echtpaar in 2022 was € 21.569,-. De zorgtoeslag was maximaal. En er was een terugvordering van huurtoeslag (eerst toegekend op basis van bijstandsinkomen en hierna teruggevorderd). Dit is een reden om te onderzoeken of er toch sprake is van een alleenverdienerhuishouden.

In 2022 was de volledige norm voor een echtpaar met Pw € 20.560,- bruto per jaar. Van mei tot en met augustus was er sprake van een lagere bijstandsnorm, namelijk kostendelersnorm drie vanwege de inwonende dochter; dit is op jaarbasis bruto € 16.594,-. De bijstandsnorm die in de proefberekening wordt toegepast is dus: $8/12 \times € 20.560,- + 4/12 \times € 16.594,- = € 13.707,- + € 5.531,- = € 19.238,-$.

De dochter had een bruto-inkomen van € 14.067,-. De terugvordering van huurtoeslag heeft niet alleen te maken met het inkomen van dit kind maar ook met het inkomen van Berat en Emina. Zij ontvingen een hoger bruto-inkomen dan verwacht mocht worden, namelijk € 21.569,- in plaats van € 19.238,-.

Met het fictieve bijstandsinkomen en het inkomen van de inwonende dochter is in de maanden mei tot en met augustus een proefberekening gemaakt. Daaruit blijkt dat er in die 4 maanden recht zou zijn geweest op € 201,- huurtoeslag per maand. Feitelijk hebben zij over die maanden € 98,- huurtoeslag ontvangen. Het tekort is dus $4 \times (€ 201 - € 98) = € 412,-$. In de overige acht maanden hebben zij wel de maximale huurtoeslag ontvangen, ondanks het iets hogere bruto-inkomen.

Op basis hiervan is er sprake van een alleenverdienerhuishouden, ondanks het feit dat er geen tekort aan zorgtoeslag is. Er is immers een tekort aan huurtoeslag, dat wordt veroorzaakt door de combinatie van het eigen hogere bruto-inkomen met het inkomen van een meerderjarig kind.